

5618 K. I. Γενικά
Δ. ΝΟΤΗ ΜΠΟΤΣΑΡΗ

ΑΝΤΙΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΟΥ

ΜΕΛΟΥΣ ΤΗΣ 'ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ' ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΤΗΣ 'SOCIÉTÉ DE GÉOGRAPHIE' ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Η ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ ΚΑΙ Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΑΧ. 3.—

ὑπὲρ τῶν ὀρφανῶν τῶν Ἑλλήνων Μικρασιατῶν

ΑΘΗΝΑΙ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΜΙΧΑΗΛ ΜΑΝΤΖΕΒΕΛΑΚΗ
1318

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙΙ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ

Ἡ εἰς Βιλαέτια (Γενικὰς Διοικήσεις), Σαντζάκια (Νομοὺς ἢ Διοικήσεις) καὶ Καζάδες (ἐπαρχίας ἢ ὑποδιοικήσεις), διοικητικὴ διαίρεσις τῆς Μ. Ἀσίας δὲν ἐτήρησεν οὐδεμίαν ἐκ τῶν ἱστορικῶν καὶ γεωγραφικῶν τῆς χώρας συνθηκῶν.

Ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις ἐπεδίωξεν ἐν Μ. Ἀσίᾳ ὅ,τι καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς περιελθούσας χώρας: νὰ πλαστογραφῆσῃ διὰ τῆς αὐθαιρέτου ἀναμίξεως τῶν Τουρκικῶν πληθυσμῶν πρὸς τοὺς ἰθαγενεῖς τὴν ἐθνολογικὴν φυσιογνωμίαν τῶν χωρῶν, νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ὑπεροχὴν εἰς τὸ Τουρκικὸν στοιχεῖον καὶ ν' ἀπαλείψῃ τὴν ἐθνικὴν καὶ τὴν ἱστορικὴν συνείδησιν τῶν παλαιῶν φυσικῶν κυριάρχων.

Ἦδη ἡ Μ. Ἀσία περιλαμβάνει τὰς ἐξῆς ὑποδιαίρέσεις: 1)

1) Τὸ Ἀσιατικὸν μέρος τοῦ **ΒΙΛΑΕΤΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ-ΠΟΛΕΩΣ**, ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ **ΣΑΝΤΖΑΚΙΟΥ ΧΡΥΣΟΥ-ΠΟΛΕΩΣ** (ἕξ Καζάδες):

1) Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα αὕτη διηγεῖτο εἰς Κιλικίαν, Παμφυλίαν καὶ Λυκίαν πρὸς Μ., Καρίαν, Λυδίαν καὶ Μυσίαν πρὸς Α., Βιθυνίαν Παφλαγονίαν καὶ Πόντον πρὸς Β., Γαλατίαν, Φρυγίαν, Καπαδοκίαν, Πισιδίαν καὶ Λυκαονίαν εἰς τὸ μέσον. Αὗται ἦσαν λογικαὶ ὑποδιαίρέσεις ἀνταποκρινόμεναι εἰς φυσικὰς τοιαύτας.

Οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον διαίρεσι τὴν Μ. Ἀσίαν εἰς εἰκοσιπέντε ἐπαρχίας, κατανεμομένας ὡς ἐξῆς:

ΥΠΟ ΤΟΝ ΑΝΘΥΠΑΤΟΝ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ: Ἡ κυρίως ἀνθυπατικὴ Ἀσία, ὁ Ἑλλήσποντος, αἱ Νῆσοι.

ΕΝ Τῇ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ: αἱ δύο Κιλικίαι, ἡ Ἰσαυρία.

ΕΝ Τῇ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ: ἡ Παμφυλία, ἡ Λυδία, ἡ Λυκαονία, ἡ Πισιδία, αἱ δύο Φρυγίαι, ἡ Λυκία, ἡ Καρία.

Χρυσούπολις, Χαρταλιμή, Γζέβιζε, Πριγκιπόνησοι, Βέϊκος, Χιλῆ.

2) Τὴν ἀνεξάρτητον **ΔΙΟΙΚΗΣΙΝ ΤΩΝ ΔΑΡΔΑΝΕΛΛΙΩΝ** (5 Καζάδες):

Δαρδανέλλια, Ἐξινέ, Μπαϊραμίτς, Βίγα, Ἀϊβατζίκ.

3) Τὴν ἀνεξάρτητον **ΔΙΟΙΚΗΣΙΝ ΤΗΣ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ** (Ἰσμίτ ἕξ Καζάδες).

Γκέβε, Κάνδρα, Νικομήδεια, Καραμουρσάλ, Ἀδὰ-Παζάρ, Γιάλοβα.

ΕΝ Τῇ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ: ἡ Γαλατία, ἡ Βιθυνία, ἡ Ὀνωριάς, αἱ δύο Καπαδοκίαι, ὁ Ἑλλήσποντος, ὁ Πολεμνιακὸς Πόντος, αἱ δύο Ἀρμενίαι, ἡ Σώτειρα Γαλατία.

Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν ἡ Αὐτοκρατορία διηγεῖτο εἰς θέματα. Ἡ διαίρεσις αὕτη καθωρίσθη κατὰ τοὺς μεταξὺ τοῦ Ἡρακλείου καὶ Κωνσταντίνου Πρωτεύοντος χρόνους. Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα, δίδει τὸν ἀκόλουθον κατάλογον Μικρασιατικῶν θεμάτων.

1) ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ: (Φρυγία καὶ Πισιδία).

2) ΘΕΜΑ ΑΡΜΕΝΙΑΚΟΝ: (Τὸ θέμα τοῦτο δὲν πρέπει νὰ συγγένηται μετὰ τῆς Ἀρμενίας. Συγκρίαι αἱ Ῥωμαῖκαὶ ἢ Βυζαντιναὶ Ἐπαρχίαι ἐλάμβανον τὸ ὄνομά των ἐκ τῆς χώρας μεθ' ἧς συνώρευον). (Πολεμ. Πόντος, Πρωτεύουσα Ἀμάσεια).

3) ΘΕΜΑ ΘΝΑΚΗΣ: (Ἀσία ἀνθυπατικὴ καὶ μικρὰ Φρυγία).

4) ΘΕΜΑ ΟΨΙΚΙΟΝ: (Ἑλλήσποντος καὶ Μυσία).

5) ΘΕΜΑ ΟΠΤΙΜΑΤΩΝ Η ΠΡΙΓΚΗΠΙΚΟΝ: (Βιθυνία).

6) ΘΕΜΑ ΒΟΥΚΚΕΛΑΡΙΩΝ (Ἀνατολ. Βιθυνία καὶ μεγάλη Φρυγία).

7) ΘΕΜΑ ΠΑΦΛΑΓΟΝΙΑΣ.

8) ΘΕΜΑ ΧΑΛΔΑΙΑΣ: (Πόντος, πρωτεύουσα Τραπεζοῦς).

9) ΘΕΜΑ ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑΣ: (Ἐπαρχίαι τινὲς πέραν τοῦ Εὐφράτου).

10) ΘΕΜΑ ΚΟΛΩΝΙΑΚΟΝ: (Κοκλαδοκία Ποντικῆ).

11) ΘΕΜΑ ΣΕΒΑΣΤΕΙΑΣ: (Καπαδοκία).

12) ΘΕΜΑ ΛΥΚΑΝΔΙΚΟΝ.

13) ΘΕΜΑ ΣΕΔΕΥΚΕΙΑΣ: (Ἰσαυρία).

14) ΘΕΜΑ ΚΙΒΥΡΡΩΝ: (Λυκία καὶ Παμφυλία).

15) ΝΟΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ.

16) ΘΕΜΑ ΙΩΝΙΑΣ ἢ ΣΑΜΟΥ: (Πρωτεύουσα Σμύρνη).

17) ΘΕΜΑ ΑΙΓΑΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ: (Αἱ λοιπαὶ νῆσοι πλὴν τῆς Σάμου).

4) Τὸ **ΒΙΛΑΕΤΙΟΝ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ** (5 Σαντζάκια ὑποδιαιρούμενα εἰς 41 Καζάδες):

ΣΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΣΜΥΡΝΗΣ (13 Καζάδες).

Σμύρνη, Νύμφαιον, Βρύουλα, Κρήνη, Καράβουρνα, Σιβρισάριον, Παλ. Φώκαια, Μαινεμένη, Κούσ-άδασή, Βαϊνδήριον, Θείρα, Ὀδεμήσιον, Πέργαμος.

ΣΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ (11 Καζάδες).

Σόμα, Μαγνησία, Κιρκαγάτς, Ἀξάριον, Κασαμπᾶς, Γκιόρδες, Ἐσμέ, Δεμερτζή, Σαλιχλή, Κοῦλα, Ἄλα-σεῖρ.

ΣΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΑἸΔΙΝΙΟΥ (5 Καζάδες).

Ἀϊδίνιον, Σεβκέ, (Σώκια) Τσίνα, Βοζδογάν, Ναζλή.

ΣΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΜΕΝΤΕΣΕ (6 Καζάδες).

Μουγλα, Μερμερίς, Βουδρούμ, Μύλασσα, Κοϊτζές, Μάκρη.

ΣΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΔΕΝΙΖΛΗ (6 Καζάδες).

Δενιζλή, Σαράκιοι, Μπουλαδάν, Τσάλ, Καρααγάτς, Δαβάς.

5) Τὸ **ΒΙΛΑΕΤΙΟΝ ΤΗΣ ΠΡΟΥΣΗΣ** (5 Σαντζάκια ὑποδιαιρούμενα εἰς 28 Καζάδες).

ΣΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΠΡΟΥΣΗΣ (6 Καζάδες).

Προῦσα, Κίος, Μιχαλίτς, Μουδανιά, Κερμαστή, Ἀδρανός.

ΣΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΜΠΙΛΕΤΖΙΚ (4 Καζάδες).

Μπίλετζικ, Σοχούτ, Ἀϊνὰ-Γκιόλ, Γενή-σεχίρ.

ΣΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΛΦΙΟΝ ΚΑΡΑ-ΧΙΣΑΡ (4 Καζάδες).

Ἄ. Καρᾶ - χισάρ, Μπολδαβέν, Σαντικλή, Ἀζιζιέ.

ΣΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΚΙΟΥΤΑΧΙΑΣ (5 Καζάδες).

Κιουτάχα, Ἐσκή-σεχίρ, Οὐσάκιον, Γκεδίτζ, Σιμάβ.

ΣΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΜΠΑΛΟΥΚΕΣΕΡ (9 Καζάδες).

Μπαλούκεσερ, Ἀϊβαλή, Κεμέρ, Ἀδραμύττιον, Ἀρτάκη, Γιουνέν, Πάνορμος, Πηγαδίτς, Σιντεργή.

6) Τὸ **ΒΙΛΑΕΤΙΟΝ ΙΚΟΝΙΟΥ** (5 Σαντζάκια, ὑποδιαιρούμενα εἰς 30 Καζάδες).

ΣΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΙΚΟΝΙΟΥ (11 Καζάδες).

Ἄκ-σεχίρ, Ἰλγκίν, Ἰκόνιον, Μπέη-σεχίρ, Σαίτ-σεχίρ, Μπόζ-κίρ, Χαδέμ, Καραμάν, Ἐρεγλή, Καραμπουνάο, Ἐσπιασάν.

ΣΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΑΤΤΑΛΕΙΑΣ (5 Καζάδες).

Ἀττάλεια, Ἐλμαλή, Κάς, Ἄκ-σεχίρ, Ἀλάια.

ΣΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΒΟΥΡΔΟΥΡ (2 Καζάδες).

Βουρδούρ, Τεφιννί.

ΣΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΣΗΑΡΤΗΣ (5 Καζάδες).

Ἄ. Σπάρτη, Ἐγερδίρ, Οὐλοῦ-μπουρλοῦ, Καρα-αγάτς, Γιάλοβατς.

ΣΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΝΙΓΔΗΣ (Χαμήτ, Μπόρ, Νίγδη, Ἄκ-σε-

ράϊ, Ἀρεβσούν, Νέβ-σεχίρ, Οὐρχιούπ.

7) Τὸ **ΒΙΛΑΕΤΙΟΝ ΑΓΚΥΡΑΣ** (4 Σαντζάκια, ὑποδ. εἰς 24 Καζάδες).

ΣΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ (3 Καζάδες).

Καيسάρεια, Δεβελλοῦ, Ἰντζέ-Σοῦ.

ΣΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ὙΟΣΓΑΤΗΣ (5 Καζάδες).

Ἄκ-δαγ-μαδέν, Ὑοσγάτη, Σουγκουρλοῦ, Τσορούμ, Μπογαζλιάν.

ΣΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΚΗΡ-ΣΕΧΙΡ (4 Καζάδες).

Μετζηδιέ, Κεσλίν, Κήρ-Σεχίρ, Ἄβανός.

ΣΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΑΓΚΥΡΑΣ (12 Καζάδες).

Ἄγκυρα, Βέι-Παζάρ, Ναλλύ-χαν. Καλαϊτζίκ, Τσιμπούκ-Ἀμπάτ, Γιαμπάν-Ἀμπάτ, Μουχαλετζίκ, Ἄγυᾶς, Ζίρ, Σιβρη-ισσάρ, Χαϊμανή, Μπάλια.

8) **ΤΟ ΒΙΛΑΕΤΙΟΝ ΤΗΣ ΚΑΣΤΑΜΟΝΗΣ** (4 Ξαντζάκια, υποδιαιρούμενα εις 22 Καζάδες).

ΞΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΚΑΣΤΑΜΟΝΗΣ (8 Καζάδες).

Ίνέμπολου, Δζίδδε, Δαδαΐ, Κασταμονή, Άράτς, Ξαφράμπουλις, Τάσ-κιοπρου, Τόσια.

ΞΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΜΠΟΛΟΥ (8 Καζάδες).

Μπερτιν, Έργελή, Μπολου, Γκιοϊνέκ, Γκερδί, Δουτσε, Μεδρενί, Χαμιδιέ.

ΞΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΓΑΓΓΡΩΝ (3 Καζάδες).

Γάγγραι, Ίσκελίτ, Τσερκέζ-κιοϊ.

ΞΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΣΙΝΩΠΗΣ (3 Καζάδες).

Σινώπη, Μποϊ-αμάτ, Άϊαντζίκ.

9) **ΤΟ ΒΙΛΑΕΤΙΟΝ ΤΗΣ ΣΕΒΑΣΤΕΙΑΣ** (4 Ξαντζάκια, υποδιαιρούμενα εις 26 Καζάδες).

ΞΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΣΕΒΑΣΤΕΙΑΣ (ΣΙΒΑΣ) (9 Καζάδες).

Γιλδίτ, Σιβάς, Τοννούς, Άζιζιέ, Γκουρούν, Δαρενδέ, Δαβριδζέ, Κότσκιηρ, Κάφιηκ.

ΞΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΑΜΑΣΕΙΑΣ (8 Καζάδες).

Άμάσεια, Μετζίτ-ούζου, Χατζή-κιοϊ, Μερζιφούν, Λαδίτ, Χάβζα, Όσμαντζίκ, Βεζύρ-κιοπρου.

ΞΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΚΑΡΑ-ΧΙΣΑΡ-ΣΑΡΚΗ (5 Καζάδες).

Μεσουδιέ, Καρά-χισάρ, Σου-σειρί, Κοϊλά-χισάρ, Έρεσαδιέ.

ΞΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΤΟΚΑΤ (4 Καζάδες).

Τοκάτ, Νισάρ, Έρμπαά, Ζιλέχ.

10) **ΤΟ ΒΙΛΑΕΤΙΟΝ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ** (4 Ξαντζάκια, υποδιαιρούμενα εις 22 Καζάδες).

ΞΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ (9 Καζάδες).

Τραπεζούς, Σούρμενα, Άκτσέ - άμπάτ, Βάκφι - κερπίρ, Κουρελέ, Τρίπολις, Κερασούς, Όρδοϋ, Έζεβιζλικ.

ΞΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΤΖΑΝΙΚ (5 Καζάδες).

Φάτσα, Οϋνι, Τσαρσαμπά, Ξαμψούς, Πάφρα.

ΞΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΛΑΖΙΣΤΑΝ (4 Καζάδες).

Έριζε, Άθηναι, Χόπε, Όφ.

ΞΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΓΚΙΟΥΜΟΥΣΧΑΝΕ (4 Καζάδες).

Γκιουμουσχανέ, Τορούλ, Κιλκίτ, Σιράν.

11) **ΤΟ ΒΙΛΑΕΤΙΟΝ ΑΔΑΝΩΝ** (4 Ξαντζάκια, υποδιαιρούμενα εις 19 Καζάδες).

ΞΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΑΔΑΝΩΝ (4 Καζάδες).

Άδανα, Ταρσός, Καρά - Ίσαλου, Μερσίνα.

ΞΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΙΤΣΙΑ (5 Καζάδες).

Σελεύκεια, Έρμενέκ, Μούτ, Γκουλνάρ, Άναμούρ.

ΞΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΧΟΖΑΝ (4 Καζάδες).

Σις, Κάρς, Κατζίν, Φεκκιέ.

ΞΑΝΤΖΑΚΙΟΝ ΤΖΕΜΠΕΛ - Ι - ΜΠΕΡΕΚΕΤ (6 Καζάδες).

Γκιαρπούτ, Όσμανιέ, Ίσλαγιέ, Χασά, Μπουλανίκ, Παγιάς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙV.

ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Ός πάντα τὰ στοιχεΐα τὰ άφορῶντα τήν Μ. Άσίαν εΐναι άτελή, οϋτω και αι περι τής έπιφανείας και του πληθυσμου αυτής πληροφορίαι διαφέρουσι πολυ κατά τās διαφόρους πηγάς.

Κατωτέρω παρέχουεν τινάς τούτων, μαρτυρούσας τήν μεταξυ των άσυμφωνιαν.

Νομοί	Bureau des longitudes (1915)			Gotha 1910		
	Κάτοικοι	Τετραγ. Χίλιοι.	Ποσότης κατά τετρ. χίλιοι.	Κάτοικοι	Τετραγ. Χίλιοι.	Ποσότης κατά τετρ. χίλιοι.
Χρυσόπολεως						
Δαρδανελίων	170.398	12.680	13.44	170.398	6.600	26.00
Νιζομηδείας	318.074	15.000	21.20	318.074	8.100	39.30
Σμύρνης	1.702.911	70.410	25.60	1.702.911	55.900	30.00
Προύσης	1.717.762	81.876	21	1.717.762	65.800	26.10
Ίζονίου	1.254.157	128.225	9.8	1.254.157	102.100	12.28
Άγκύρας	1.160.564	85.191	13.63	1.160.564	70.900	16.36
Κασταμονής	1.109.621	61.878	19.50	1.109.621	50.700	21.87
Σεβαστείας	1.197.483	81.000	14.80	1.197.583	62.100	19.27
Τραπεζούντος	1.444.087	47.894	30.10	1.444.087	32.400	44.57
ΑΘΡΟΙΣΜΑ	10.075.057	584.149	—	10.075.157	424.600	—
Άδάνων	488.954	40.080	12.20	488.954	39.900	12.26
Νήσοι Άρχιπελ.	376.751	8.707	43.40	376.759	6.900	54.58
Γ. ΑΘΡΟΙΣΜΑ	10.940.765	632.936	—	10.940.870	471.400	—

(1) Προφανώς ό υπό του Statesmans Year Book αναφερόμενος πληθυσμός διά τον νομόν Άϊδινίου είναι έσφαλμένος συμφώνως πρός την υπό του αίτου έργου αναφερομένην επιφάνειαν του νομοῦ τούτου, ήτοι 25801 τετραγ. άγγλ. μίλια. Ό πληθυσμός όφειλε νά είναι 1.651.264. Πρός

Cuiuet 1892	Statesmans (1) Year Book 1916			Κατά την Κοινήν Άλυ- τρώτων Έλλήνων Έπι- τροπείαν			Κατά τον Κον Σω- τηριάδην
	Κάτοικοι	Τετραγ. χίλιοι.	Ποσότης κατά τετρ. χίλιοι.	Κάτοικοι	Τετραγ. χίλιοι.	Ποσότης κατά τετρ. χίλιοι.	
							267.850
129.047	7.500	17.20	129.500	2.550	50.80	172.765	3.000
246.824	11.130	22.18	222.700	3.130	70.95	244.730	8.100
1.390.783	45.000	30.89	2.500.000	25.801	64.00	1.720.415	55.900
1.300.000	68.000	19.12	1.626.800	25.400	64.10	1.565.790	68.000
1.088.100	91.640	11.87	1.069.000	39.410	27.13	1.070.450	102.100
892.891	83.780	10.66	932.800	27.370	34.80	793.762	83.780
1.090.460	50.000	21.80	961.200	19.570	49.12	932.047	50.760
1.086.015	83.700	12.97	1.057.500	23.970	44.10	1.110.600	83.700
1.047.700	31.300	33.45	1.265.000	16.671	75.88	1.386.400	31.300
8.271.820	452.050	—	9.764.500	183.872	—	8.996.959	493.640
403.439	37.550	10.74	422.400	15.400	27.43	402.715	39.900
325.866	12.860	25.33	—	—	—	510.811	7054
9.001.125	502.460	—	10.186.900	199.272	—	9.910.485	540.594
							—
							9.013.921

τον αριθμόν τούτον συμφωνοῦσι καί οί υπό των λοιπών στατιστικῶν αναφερό- μενοι αριθμοί διά τον νομόν τούτον.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ: Το Levante Hand boock δίδει τούς αὐτούς αριθμούς ως τό Gotha.

Νομίζομεν ἀκριβέστερα τὰ ὑπὸ τοῦ Ἡμερολογίου *Gotha* παρεχόμενα στοιχεῖα, κατὰ τὰ ὁποῖα ἡ ἐπιφάνεια τῆς Μ. Ἀσίας ἀνέρχεται εἰς 700 περίπου χιλιάδας τετρ. χιλιομέτρων, ἰσοῦται τούτέστιν αἰσθητῶς πρὸς τὴν τῆς Ἰσπανίας.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Χερσονήσου κυμαίνεται περὶ τὰ δέκα ἑκατομμύρια.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

MEGAKO
SISMANOGLIO

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Ὡς εἶδομεν ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ, μαρτυρούμενον ὑπὸ τῶν ξένων συγγραφέων, ἡ Ἑλληνικὴ ἐν Μ. Ἀσίᾳ ἐκπαιδευσις ἴστανται εἰς ὕψος ἀξιοζήλευτον. Ἐπίσης ὁ μέγας ἀριθμὸς ἐκκλησιῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἰδρυμάτων ἀκμαίων ἀποδεικνύει, ὅτι παρὰ τῷ Ἑλληνι τὸ θρησκευτικὸν αἰσθημα, χωρὶς βεβαίως νὰ ὠθητῆται μέχρι νοσηροῦ φανατισμοῦ, χαρακτηρίζοντος φυλὰς κατωτέρας, διατηρεῖται ἀπαρμείωτον.

Παρατίθεμεν κατωτέρω συνοπτικὴν στατιστικὴν τῆς κατὰ τὸ 1912 ἐκπαιδευτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως τῶν Ἑλλήνων ἐν Μ. Ἀσίᾳ. Τὰ στοιχεῖα ταύτης εἶναι σχεδὸν ἀπαράλλακτα πρὸς ἐκεῖνα, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων ἐξέδωκε πρὸ μικροῦ σχετικὰς στατιστικὰς ὁ παρὰ τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν Καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας κ. Σωτηριάδης.

Ἐν τῇ Στατιστικῇ ταύτῃ δὲν περιλαμβάνεται τὸ Βιλαέτιον Ἀδάνων, ἔλλειπει ἐπαρκῶν στοιχείων.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΕΝ Μ. ΑΣΙΑ

Τὸ 1912

ΒΙΛΑΕΤΙΑ ΚΑΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ	ΣΑΝΤΖΑΚΙΑ	'Ελληνικός πληθυσμός	'Εκκλησία	Τετάρ	'Αρρενες		Θήλειες		Σύνολον Διδασκάλων	Σύνολον Μαθητῶν		
					Μυόλια	Μαθηταί	Μυόλια	Μαθητῶν				
					Μυόλια	Μαθηταί	Μυόλια	Μαθητῶν				
1. ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΕΩΣ	1. ΧΡΥΣΟΥΠΟΛ.	74.457	36	64	34	138	4.461	24	79	3.172	217	7.633
2. ΔΑΡΔΑΝΕΛ.	1. ΔΑΡΔΑΝΕΛ.	32.830	25	38	24	49	2.098	14	25	1.046	74	3.114
3. ΝΙΚΟΜΗΔ.	1. ΝΙΚΟΜΗΔ.	73.134	81	120	70	117	4.899	30	47	2.303	161	7.202
4. ΣΜΥΡΝΗΣ	1. ΣΜΥΡΝΗΣ	419.044	198	373	153	537	24.426	82	340	14.303	877	38.729
	2. ΜΑΙΝΗΣΙΑΣ	83.625	60	78	49	122	5.755	26	69	3.565	191	9.320
	3. ΑΓΓΙΝΙΟΥ	54.633	47	87	34	99	3.145	17	44	1.835	143	4.980
	4. ΜΕΝΤΕΣΣΕ	27.798	27	35	22	44	2.058	6	13	523	57	2.581
	5. ΔΕΝΙΖΛΗ	7.710	8	13	8	13	585	4	6	330	19	915
	ΑΘΡΟΙΣΜΑ	622.810	340	586	268	815	35.969	135	472	20.556	1.287	56.525
5. ΠΡΟΥΣΣΗΣ	1. ΠΡΟΥΣΣΗΣ	82.505	58	80	42	91	4.004	23	56	2.432	150	6.436
	2. ΜΠΑΛΙ-ΚΕΣΣΕΡ	150.946	149	168	76	225	10.520	37	103	4.960	328	15.480
	3. ΚΙΟΥΤΑΧΙΑ	16.800	7	13	6	23	905	4	11	480	34	1.385
	4. ΑΦΙΟΥΝ-ΚΑΡΑ-Χ	1.200	2	2	2	3	130	1	1	25	4	155
	5. ΜΠΙΛΕΤΖΙΚ	26.970	13	26	13	32	1.614	7	5	545	47	2.159
	ΑΘΡΟΙΣΜΑ	278.421	229	289	139	377	17.173	72	186	8.442	563	25.615

6. ΙΚΟΝΙΟΥ	1. ΙΚΟΝΙΟΥ	8.589	8	14	7	22	1.045	4	15	1.075	37	2.120
	2. ΑΠΤΑΛΕΙΑΣ	10.253	12	13	6	18	661	3	7	395	25	1.036
	3. ΒΟΥΡΑΟΥΡ	2.565	1	2	1	4	160	1	3	140	7	300
	4. ΣΠΑΡΤΗΣ	10.096	15	13	4	14	715	2	4	220	18	935
	5. ΝΙΓΓΗΣ	55.518	51	98	48	124	4.840	17	41	1.220	165	6.060
	ΑΘΡΟΙΣΜΑ	87.021	87	140	66	182	7.421	27	70	3.050	252	10.471
7. ΑΓΚΥΡΑΣ	1. ΑΓΚΥΡΑΣ	3.154	5	6	2	6	225	1	3	140	9	365
	2. ΚΙΡΣΕΧΙΡ	717	3	3	3	3	85	—	—	—	3	85
	3. ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ	23.201	44	59	36	54	1.960	10	14	605	68	2.565
	4. ΥΟΥΚΑΤΗΣ	18.801	20	26	20	34	1.280	3	6	130	40	1.410
	ΑΘΡΟΙΣΜΑ	45.873	72	94	61	97	3.550	14	23	875	120	4.425
8. ΚΑΣΤΑΜΟΝΗΣ	1. ΚΑΣΤΑΜΟΝΗΣ	10.783	14	17	10	19	635	2	4	220	23	855
	2. ΣΙΝΟΠΗΣ	7.986	14	16	11	17	581	1	3	250	20	831
	3. ΡΑΓΓΥΡΑΣ	1.143	2	3	1	2	75	—	—	—	2	75
	4. ΜΠΟΛΟΥ	5.007	6	11	5	12	435	2	5	170	17	605
	ΑΘΡΟΙΣΜΑ	24.919	36	47	27	50	1.726	5	12	640	62	2.366
9. ΣΕΒΑΣΤΕΙΑΣ	1. ΣΕΒΑΣΤΕΙΑΣ	7.702	26	29	22	23	891	1	1	30	34	921
	2. ΑΜΑΣΣΕΙΑΣ	36.739	106	114	88	108	3.056	22	26	759	134	3.815
	3. ΚΑΡΑΧΙΣΛΑΡ	27.761	96	93	71	109	3.081	2	3	110	112	3.191
	4. ΤΟΚΑΤ	27.174	82	89	67	80	2.476	12	14	402	94	2.878
	ΑΘΡΟΙΣΜΑ	99.376	310	325	248	330	9.501	37	44	1.301	374	10.805
10. ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ	1. ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤ.	154.774	342	403	261	460	14.587	19	52	1.992	512	16.579
	2. ΤΣΑΝΙΚ	136.087	349	384	286	389	12.378	37	62	1.875	451	14.253
	3. ΔΑΖΙΣΤΑΝ	2.924	7	7	7	11	320	—	—	—	11	320
	4. ΚΙΟΥΜ-ΧΑΝΕ	59.748	165	186	142	223	5.913	2	5	130	228	6.043
	ΑΘΡΟΙΣΜΑ	353.533	863	980	696	1.083	33.198	58	119	3.997	1.202	37.195
	ΣΥΝΟΛΟΝ	1.692.374	2.073	2.677	1.633	3.238	119.999	416	1.077	45.382	4.315	165.381

Δέον νὰ ἔχη τις ὑπ' ὄψει ὅτι εἰς τὰς περιοχὰς π. χ. (πρὸς Νότον τῆς Προύσης ἢ κατὰ μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν πρὸς Ἄφιον—Καραγισάρ), ὅπου κατὰ τὰς τελευταίας μόλις δεκαετηρίδας ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ ἠδυνήθη νὰ ἐπανέλθῃ μετὰ μακροῦς αἰῶνας διωγμῶν, τὰ σχολεῖα καὶ αἱ ἐκκλησίαι, μὴ ἀναπτυχθεῖσαι εἰσέτι ἐπαρκῶς, δίδουσιν ἐπὶ τοῦ χάρτου ἐντύπωσιν περὶ τῆς ἀναλογίας τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς μικροτέραν τῆς πραγματικῆς. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰς περιοχὰς τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἔνθα οἱ πρό τινων αἰῶνων βία ἀπολέσαντες θρησκείαν ἢ γλῶσσαν Ἑλλήνες, μόλις ἐσχάτως ἀνέκτησαν ταύτας.

Ἐν ταῖς χώραις ἔνθα ὁ Ἑλληνισμὸς διετηρήθη ἀκλόνητος, καὶ συνεπῶς ἡ Βυζαντινὴ ὄψις ἔμεινεν ἀναλλοίωτος, ὡς ἐν Πόντῳ, τὴν κυριαρχοῦσαν ἐντύπωσιν παρέχουσιν αἱ ἐκκλησίαι ἀντιστρόφως ἐν τῇ Δυτικῇ Μ. Ἀσίᾳ, ὅπου ὁ Ἑλληνισμὸς, ὑποστὰς φοβερὰν μείωσιν κατὰ τοὺς παρελθόντας χρόνους, ἀνεξωπυρήθη κατὰ τοὺς τελευταίους, τὰ σχολεῖα ὑπερβάλλουσι κατὰ πολὺ τὰς ἐκκλησίας εἰς ἀριθμὸν, συμφώνως πρὸς τὰς ἀντιλήψεις τοῦ νεωτέρου βίου.

Ἐκ τῆς ἀνωτέροι στατιστικῆς, παραλειπομένων τῶν Δωδεκανήσων καὶ τοῦ Καστελορρίζου, ἐμφαίνεται ὅτι ὁ ὀλικὸς ἀριθμὸς τῶν ἐκκλησιῶν ἀνέρχεται εἰς . . . τῶν ἱερέων εἰς . . . τῶν διδασκάλων εἰς . . . καὶ τῶν μαθητῶν εἰς . . . ἐκ τῶν ὁποίων ἄρρενες . . . καὶ θήλεις . . .

Τὰ κατὰ διοικητικὰς διαιρέσεις ποσοστὰ ἐπὶ τοῖς χιλίοις ἔχουσιν ὡς ἀκολούθως:

ΕΛΛΗΝ. ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΕΚ ΚΛΗΣ.	ΙΕΡΕΙΣ.	ΔΙΔΑΣΚ.	ΜΑΘΗΤ.
1. ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΕΩΣ	44	17	24	46
2. ΔΑΡΔΑΝΕΛΛΙΩΝ	20	12	14	19
3. ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ	43	39	43	44
4. ΣΜΥΡΝΗΣ	368	164	219	342
5. ΠΡΟΥΣΣΗΣ	165	110	108	155
6. ΙΚΟΝΙΟΥ	52	42	52	63
7. ΑΓΚΥΡΑΣ	27	35	35	27
8. ΚΑΣΤΑΜΟΝΗΣ	14	17	18	14
9. ΣΕΒΑΣΤΕΙΑΣ	59	149	121	65
10. ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ	209	415	366	225
	1.000	1.000	1.000	1.000

Ἡ, διὰ νὰ ἐκφρασθῶμεν ἄλλως ἐπὶ 1.000 κατοίκων ἀντιστοιχοῦσιν ὡς ἀκολούθως:

	ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ	ΙΕΡΕΙΣ	ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ	ΜΑΘΗΤΑΙ
1. ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΕΩΣ	0,483	0,85	2,91	102,5
2. ΔΑΡΔΑΝΕΛΛΙΩΝ	0,761	1,15	2,25	95,7
3. ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ	1,108	1,64	2,24	98,4
4. ΣΜΥΡΝΗΣ	0,546	0,94	2,06	90,8
5. ΠΡΟΥΣΣΗΣ	0,823	1,	2,02	92
6. ΙΚΟΝΙΟΥ	1	1,6	2,89	120,3
7. ΑΓΚΥΡΑΣ	1,569	2,04	2,6	96,5
8. ΚΑΣΤΑΜΟΝΗΣ	1,444	1,88	2,48	94,9
9. ΣΕΒΑΣΤΕΙΑΣ	3,119	3,271	3,76	100,1
10. ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ	2,441	2,77	3,40	105,2

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω βλέπμεν, ὅτι ἐπὶ τοῦ ἴσου ἀριθμοῦ κατοίκων εἰς ἀριθμὸν ἐκκλησιῶν ὑπερτεροῦσιν οἱ Ἑλλήνες τῆς Σεβαστείας καὶ τῆς Τραπεζοῦντος, εἰς ἐπίδοσιν δὲ ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει οἱ Ἑλλήνες τῶν βιλαετιῶν Ἰκονίου, Σεβαστείας καὶ Τραπεζοῦντος. Ὁ πίναξ Β' ἀποδίδει γραφικῶς τὸν ἀνωτέρω ἀριθμητικὸν πίνακα.

Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν θὰ αὐξήσῃ, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψει ὁ ἀριθμὸς τῶν νέων τῶν σπουδάζόντων ἐν ξέναις σχολαῖς τῆς Μ. Ἀσίας, ὡς καὶ τῶν φοιτῶντος εἰς σχολεῖα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῶν Ἀθηνῶν κλπ. Ἡ αὔξησις δὲ θὰ εἶναι ἔτι μείζων, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψει ὅτι ἀπὸ τοῦ 1912 μέχρι τοῦ 1915, ὅτε ἤρξαντο οἱ διωγμοί, ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἑλλήνων μαθητῶν ἀσφαλῶς ἠεὶ ἰσχυρῶν.

Παραθέτομεν ὁμοίως τὴν στατιστικὴν ἐκκλησιῶν καὶ σχολείων, τὴν συνταχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Μικρασιατικοῦ Συλλόγου «Ἀνατολή», λειτουργοῦντος ἀπὸ 30ετίας καὶ πλέον ἐν Ἀθήναις.

Όνομα πόλεως ή χωριού	Κάτοικοι		Εκκλησιαστικά	Τερείς	Άρρεναγωγεία		Παρθεναγωγεία		Νηπιαγωγεία		Προϋπολογισμός		
	Κοντότερες	Επίγλυφες			Αριθμ. Σχολείων	Αριθμ. Διδασκ. Μαθητών	Αριθμ. Σχολείων	Αριθμ. Διδασκ. Μαθητών	Αριθμ. Σχολείων	Αριθμ. Μαθητών		Αριθμ. Σχολείων	Αριθμ. Μαθητών
1) ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ	215	85.170	37	114	68	143	6.200	16	40	1.773	10	650	7.010
2-4) ΕΦΕΣΟΥ (Κόρυθ- λιού, Μαγνησίας, Κυ- δωνίου)	95	288.658	128	179	102	288	17.075	66	151	10.195	-	-	21.800
5-6) ΚΥΖΙΚΟΥ ΔΑΡ. ΔΑΝΕΛΛΙΩΝ	68	125.168	83	130	74	197	8.972	35	67	2.630	15	1.500	9.805
7) ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ	27	43.950	32	50	27	66	3.460	8	20	865	18	325	2.916
8) ΝΙΚΑΙΑΣ	24	72.422	29	44	23	63	3.535	8	25	1.230	16	800	3.745
9) ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ	27	134.920	43	99	38	113	8.217	25	71	4.230	25	2.810	13.000
10) ΑΜΑΣΕΙΑΣ	387	173.683	331	325	279	376	10.256	19	45	2.231	14	1.150	9.290
11) ΠΡΟΥΣΣΗΣ	14	61.535	36	71	16	44	3.175	7	20	1.085	14	1.100	3.057
12) ΝΕΟΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ	170	77.907	153	118	177	198	2.823	15	37	1.423	12	4.194	8.500
13) ΙΚΟΝΙΟΥ	45	96.242	54	112	42	148	7.295	23	55	2.127	7	1.100	7.360
14) ΠΙΣΙΔΙΑΣ	21	62.645	46	44	18	53	3.110	10	31	1.235	-	-	2.950
15) ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ	76	94.348	227	136	103	214	7.205	8	30	1.000	-	-	12.500
16) ΣΜΥΡΝΗΣ	14	238.000	33	102	34	234	13.100	29	202	7.870	-	-	17.415
17) ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΩΝ	1	11.550	5	8	1	7	450	1	4	550	-	-	565
18) ΑΓΚΥΡΑΣ	5	23.267	8	13	5	22	840	2	7	280	3	600	1.030
19) ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ	19	42.628	25	31	17	31	1.251	8	17	712	4	580	2.275
20) ΧΑΛΔΕΙΑΣ	119	108.730	191	247	169	322	9.915	4	10	304	-	-	7.360
21) ΠΡΟΚΟΝΗΣΟΥ	13	38.450	26	33	13	48	2.880	8	18	790	-	-	2.610
22) ΚΟΛΩΝΙΑΣ	93	67.585	124	147	94	178	4.295	-	-	-	-	-	2.680
23) ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ	42	79.110	47	65	41	100	4.160	18	41	1.870	-	-	5.552
24) ΡΟΔΟΠΟΛΕΩΣ	49	57.850	66	87	56	120	3.787	1	32	2.055	-	-	2.240
25) ΚΡΗΝΗΣ	34	68.450	46	71	34	65	4.165	14	29	1.880	-	-	3.220
26) ΑΝΕΩΝ	22	58.550	36	74	20	69	3.855	11	29	1.880	-	-	4.430
Άθροισμα	1.410	2.151.418	1.826	2.303	1.451	3.099	130.021	336	953	46.415	123	13.709	151.327

Ἡ στατιστικὴ αὕτη συνετάχθη ὀλίγον βραδύτερον τῆς προηγουμένης καὶ κατηρτίσθη κατὰ ἐκκλησιαστικὰς περιφερείας ἐξαρτωμένας ἀπὸ τοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως· συνεπῶς καὶ πάλιν ὁ νομὸς Ἀδάνων, καθὸ ἐξαρτώμενος ἀπὸ τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας, δὲν περιλαμβάνεται εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην.

Θὰ ἔπρεπε τις ἀναμφισβητήτως πολλὰς νὰ ἀφιερῶση σελίδας εἰς ἔξαρσιν τῆς σημασίας τὴν ὅποιαν ἀπέδωκαν εἰς τὴν διανοητικὴν τῶν καὶ ἠθικὴν ἐκπαίδευσιν οἱ Μικρασιαῖται Ἕλληνες. Περὶ τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸ σχολεῖον, τὸ ὅποιον εἰς χρόνους προγενεστέρους ἀπετέλει ἐξάρτημα ἐκείνης, ἐξυφάνθη ὀλόκληρος ὁ ἐθνικὸς βίος τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ.

Σήμερον στερεῖται μὲν ἡ Μ. Ἀσία, λόγῳ τοῦ μέχρι τοῦδε πολιτικοῦ σκοτεινοῦ καθεστῶτος, τῶν ἀνωτέρων ἐκείνων Σχολῶν, αἵτινες κοσμοῦσι τὰς ἄλλας πεπολιτισμένας χώρας, ἀλλ' οἱ Μικρασιαῖται Ἕλληνες, συμπληροῦντες τὴν ἀνωτέραν αὐτῶν παιδευσιν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ἀνεδείχθησαν πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐπιστήμονες περιωπῆς καὶ κατέλαβον διακεκριμένας θέσεις ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις καὶ ἀνωτέραις Σχολαῖς Ἀθηνῶν, Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἐξωτερικοῦ, ἢ ἠὲδοκίμησαν εἰς τὸν ἐλεύθερον ἐπιστημονικὸν ἀγῶνα.

Μουσουλμάνοι, ὡς δὲν εἶναι Ἑλληνας πάντες οἱ Χριστιανοί.

Ἐκτὸς τῶν Ἑλλήνων μετὰ τῶν κρυπτοχριστιανῶν τοιούτων (4) ζώντων κυρίως ἐν Καπαδοκίᾳ καὶ Πόντῳ, τῶν Τούρκων μετὰ τῶν τουρκιζόντων καὶ τουρκοφανῶν φύλων, (τῶν ὁποίων λεπτομερὴς ἐξέτασις ἀποδεικνύει τὴν μὴ τουρκικότητα) τῶν Ἀρμενίων, τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ τῶν Κούρδων (5) περὶ ὧν ἐγένετο ἤδη λόγος, πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν καὶ τοὺς Κιρκασίους, Γεωργιανούς, Ἀθιγγάνους, Ἀραβας, τοὺς ὀλίγους Βουλγάρους, τοὺς μὴ Ἑλληνας ὑπηκόους ξένων Κρατῶν, (μεταξὺ τῶν ὁποίων τοὺς ποικιλοφυεῖς Λεβαντίνους) (6) τοὺς Πέρσας, τοὺς

(4) Ὁ Karl Dieterich σελ. 13, γράφει: Ἡ ἀκριβὴς ἀρίθμησις τῶν Ἑλλήνων τῆς τε Καπαδοκίας καὶ τοῦ Πόντου καθίσταται δυσχερὴς, καθ' ὅτι μεταξὺ αὐτῶν συγκαταλέγονται πλείοσται ὅσαι κοινότητες κρυπτοχριστιανῶν, οἵτινες διαπολιτικούς λόγους τρεσβεύουσι τὸν Ἰσλαμισμὸν καὶ ὁμιλοῦσι τὴν Τουρκικὴν γλῶσσαν, καίτοι ἐν τῷ κρυπτῷ εἶναι ἀφοσιωμένοι εἰς τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, διατηροῦσαντες πιστῶς τὴν Ἑλληνικὴν ἐθνικὴν αὐτῶν συνείδησιν. Ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ Πόντου συναντᾷ τις αὐτοὺς ἰδίᾳ εἰς τὰ διαμερίσματα Τονίας καὶ Ὀφιδίος, ἐνῶ εἰς ἄλλα διαμερίσματα (ὡς ἐν Κρῶμ καὶ Τοροῦλ) ἀπὸ 50 ἐτῶν ἤδη ἔλαβε χώραν ἀθρόα ἐπάνοδος πρὸς τὴν Χριστιανικὴν πίστιν.

(5) Οἱ Κούρδοι διεσπαρμένοι ἐπὶ μεγίστων ἐκτάσεων ἔχουσι κέντρον κυρίως τὴν περιοχὴν τῆς λίμνης Βάν. Διακρίνονται πλείοστοι τύποι ἀποτελέσματα τῆς διαιστανρώσεώς των πρὸς Τουρκοτατάρους, Ἀρμενίους καὶ Πέρσας. Διάκεινται ἐχθρῶς πρὸς τοὺς Τούρκους καὶ δείγμα τούτου εἶναι αἱ συχναὶ ἐπαναστάσεις των. Ὁ Mathieu, (La Turquie et ses peuples, τόμος Β.) σελ. 155) καὶ ὁ Bergard (Le problème Turc σελ. 23 καὶ 25 1917) μαρτυροῦσιν περὶ τῶν διαφορῶν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως τῶν Κούρδων πρὸς τοὺς Τούρκους καὶ ἰδίᾳ περὶ τῆς ἀποστρεφῆς των. Οἱ Κούρδοι ἀνήκουσιν εἰς τοὺς Ἰρανοὺς, δηλαδὴ εἰς τὴν Ἰνδο-ευρωπαϊκὴν ὁμοφυλίαν, ἄλλοι μὲν ἐξ αὐτῶν εἶναι Σχιίται, ἄλλοι δὲ Σουνίται.

(6) Ἄλλοτε τὸ ἔμπροσθεν τῆς Μ. Ἀσίας διενηργεῖτο κατὰ μέγα μέρος ὑπὸ τῶν ξένων—γράφει ὁ Reclus σελ. 552, τόμος ΙΧ—καθολικῶν τὸ πλεῖστον καὶ ἀποκατεστημένων εἰς τὴν Σμύρνην καὶ τοὺς λοιποὺς λιμένους τῆς παραλίας. Τούτους ὀνομάζουσι γενικῶς Λεβαντίνους. Πρὸ τῆς ἀφυσπίσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἦσαν οἱ μόνοι μεσάζοντες μεταξὺ τῶν Τούρκων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῶν λιμένων τῆς Δύσεως. Ἡ αὖθις ὁμοῦ δραστηριότης τῶν Ἑλλήνων καὶ αἱ ἐπεληθῶσαι εὐκολίαι ἐκ τῆς χρησιμοποήσεως τῶν ἀτμοπλοίων εἰς τὸ ἀπ' εὐθείας ἐμείωσαν τὴν ἐπιρροὴν τῶν Λεβαντίνων. Οἱ περισσότεροι ἐγκατεστημένοι ἐν ταῖς χώρῃ εἶναι φυλῆς ἀναμίκτου. Πολλοὶ δὲν γνωρίζουν παρὰ μόνον ἀτελῶς τὴν

Λαζοὺς καὶ Ἀλβανούς. Μόνον οὕτω θὰ ἔχωμεν ἰδέαν τοῦ Μωσαϊκοῦ, τὸ ὁποῖον σχηματίζουσιν αἱ διάφοροι ἐθνικότητες ἐν Μ. Ἀσίᾳ, καὶ τὸ ὁποῖον οὐδεὶς ἐθνογραφικὸς χάρτης εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναπαραγάγῃ ἐν ἀπολύτῳ ἀκριβείᾳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙ

ΠΟΣΟΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ - ΠΟΣΟΙ ΟΙ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΦΥΛΩΝ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑΙ

Ἐπιθυμῶν νὰ μορφώσῃ γνώμην περὶ τῆς ποσοτικῆς ἀναλογίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἐν σχέσει πρὸς τὰς διαφόρους φυλάς, αἵτινες κατοικοῦσι τὴν Μ. Ἀσίαν, συναντᾷ πολλὰς δυσχερείας. Οὐδὲν σύγγραμμα, οὐδεμίᾳ στατιστικῇ παρέχει δεδομένα ἀπροσβλήτου κύρους. Ἐξηγεῖται δὲ τοῦτο ἐκ τῆς ἐμπνευσμένης ὀλιγωρίας, τὴν ὅποیان πάντοτε αἱ Τουρκικαὶ ἀρχαὶ ἐπεδείξαντο, προκειμένου νὰ συγκεντρώσωσι καὶ παράσχωσι πληροφορίας ἀφορώσας τὰς ὑποδούλους ἐθνότητας. Ἐν ταῖς Τουρκικαῖς στατιστικαῖς, ἀτελεστάταις καὶ λίαν μεροληπτικαῖς, ἡ κατανομή γίνεται συνήθως οὐχὶ κατὰ φυλάς, ἀλλὰ κατὰ θρησκέυματα. Τοιοῦτοτρόπως, ἵνα ἐκάστοτε ἀνευρίσκῃ τις τ' ἀφορῶντα τοὺς Ἑλληνας στοιχεῖα, πρέπει νὰ ἦ εἰς θέσιν ν' ἀφαιρῇ ἀπὸ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν Χριστιανῶν τοὺς μὴ Ἑλληνας τοιούτους.

Πολλοὶ περιηγηταὶ καὶ συγγραφεῖς ἐπεχείρησαν νὰ καταρ-

γλώσσαν τοῦ Ἔθνους εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκουσιν συμφώνως πρὸς τὰ ἐγγραφα τῆς καταγωγῆς των, ἐξαρτῶνται πάντοτε ἀπὸ τῶν Προξένων των καὶ ἔχουσι τὸ πρόνομιον νὰ εἶναι ἀτηλλαγμένοι τῆς Τουρκικῆς δικαιοδοσίας. Μεταξὺ αὐτῶν πάντοτε σχεδὸν ἐκλέγονται οἱ Προξενικοὶ Πράκτορες καὶ οἱ ὑπάλληλοι τῶν γραφείων τῶν ξένων ἀντιπροσώπων. Ἀναμφιβόλως θέλουσιν ἐξαφανισθῆ ἀργά ἢ ταχέως ὡς ἰδιαιτέρα τάξις, τῶν μὲν ἀφομοιουμένων μὲ τὸν ἐγγῶριον πληθυσμὸν, τῶν λοιπῶν ἐπανερχομένων εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἔθνους τῆς καταγωγῆς των.

τίσωσιν ἀκριβείς στατιστικὰς τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ φυλὰς τῆς Μ. Ἀσίας. Πάντες ὁμως προσέκρουσαν εἰς δυσχερείας ὑπερβολικὰς, διότι ὄχι μόνον ἡ Τουρκικὴ κακοδιοίκησις τοῖς παρεῖχε στοιχεῖα πενιχρὰ καὶ ἀνακριβῆ, ἀλλὰ καὶ οἱ Χριστιανικοὶ πληθυσμοὶ δὲν ἠδύναντο ἢ δὲν ἠθέλον νὰ τοῖς προσφέρωσιν ἅπασαν τὴν συνδρομὴν αὐτῶν.

Ἀναφέρομεν στατιστικὰς τινάς:

1) Ὁ Α. Synvet, καταρτίσας τῷ 1877 ἐθνογραφικὸν χάρτην τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, τοῦ ὁποίου τμήμα, ἐνδιαφέρον καὶ τὴν Μ. Ἀσίαν, ἀναπαράγομεν ἐν τέλει τοῦ παρόντος, συνώδευσε τὴν ἐργασίαν ὑπὸ στατιστικῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας. Τοὺς Μικρασιάτας Ἑλληνας ἐκτιμᾷ εἰς 1.000.000 περίπου.

«Ὅσον ἀφορᾷ τὸν Ἑλληνικὸν πληθυσμὸν—γράφει ἐν τῇ εἰσαγωγῇ του—ἔχομεν τὴν βεβαιότητα ὅτι διεπράξαμεν ἐπὶ ἔλαττον λάθος, ὅπερ ἐκτιμῶμεν εἰς ἓν *πέμπτον* περίπου. Πράγματι αἱ πληροφορίαι ἡμῶν χρονολογοῦνται ἀπὸ διετίας, ἐχορηγήθησαν δ' ἡμῖν ὑπὸ τῶν *Μουχτάρηδων* ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ Πατριαρχείου, ἐπιθυμοῦντος νὰ ἐπιβάλῃ δικαίως ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν τὴν ἐλαφρὰν ἐπιχορήγησιν, προωρισμένην διὰ τὴν μισθοδότησιν τοῦ Μητροπολίτου ἢ τοῦ Ἐπισκόπου. Δυστυχῶς οἱ Μουχτάρηδες δὲν ἀπερίθμησαν τὰς ἐνδεεῖς οἰκογενείας, καὶ ἐπὶ πλεόν, δυνάμεθα νὰ ὑποπτευθῶμεν αὐτούς, ὡς συχνάκις ἐλαττώσαντας τὸν ἀληθῆ ἀριθμὸν τοῦ Ὀρθοδόξου πληθυσμοῦ ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ ἐλαττώσωσι τὰ βάρη τοῦ χωρίου, τῆς ἐπιχορηγήσεως οὔσης, ὡς γνωστόν, ἀναλόγου πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν οἰκογενειῶν.

Ἡ ἀπαρίθμησις γίνεται κατ' οἰκογένειαν, οἰκίαν ἢ ἐστίαν, τοῦ ἀποτελέσματος μὴ ὄντος ἐπαρκῶς ἰκανοποιητικοῦ, τοσοῦτω μᾶλλον, καθ' ὅσον ἡ πατριαρχικὴ ζωὴ εἶναι συνηθεστάτη ἐν Ἀνατολῇ. Ἐπολλαπλασιάσαμεν τὰς οἰκογενείας *ἐπὶ 5 ἢ ἐπὶ 6* κατὰ τὰς ὑποδείξεις αἰτινὲς παρεσχέθησαν ἡμῖν, ἀλλὰ τείνομεν

νὰ πιστεύσωμεν ὅτι καὶ ἐνταῦθα εὐρισκόμεθα *κάτω* τῆς ἀληθείας». Συμπέρασμα τῶν ἀνωτέρω εἶναι ὅτι ὁ συγγραφεὺς παραδέχεται λάθος ἐπὶ μείον 200.000 περίπου.

2) Μικρὸν βραδύτερον ὁ Cuinet (1880) ἐκτιμᾷ τοὺς Ἑλληνας εἰς 1.021.780 ἔναντι Ἀρμενίων 610.700 καὶ Τούρκων 6.853.530 (*).

3) Ὁ Philippe Le Bas (L'Asie Mineure κερ. I σελ. 7) γράφει τ' ἀκόλουθα περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Μ. Ἀσίας:

«Ὅκτω ἑκατομμύρια κατοίκων, εἶναι ὁ κατὰ προσέγγισιν ἀριθμὸς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Μ. Ἀσίας, χώρας οὐχὶ μικροτέρας τῆς Γαλλίας. Λέγομεν ὁ κατὰ προσέγγισιν ἀριθμὸς, διότι ἐν Τουρκίᾳ, ἔνθα δὲν ὑπάρχουσι ληξιαρχικὰ βιβλία, ἡ στατιστικὴ δὲν θὰ ἠδύνατο ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ νὰ στηρίξῃ τοὺς ὑπολογισμοὺς αὐτῆς ἐπὶ σταθερῶν βάσεων.

Ἐν τούτοις κατὰ τὰς πιθανωτέρας εἰκασίας ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀκτῶ ἑκατομμυρίων γίνεται δεκτὸς ὡς μέσος ὄρος.

Δὲν εἶναι οὔτε τὸ τέταρτον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων τοὺς ὁποίους ἐξέθρεψεν ἡδη κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους.

Εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς ἐπαρχίας, οἱ Τούρκοι εἶναι εὐαριθμότεροι τῶν Χριστιανῶν. Ἐνταῦθα τὸ ἐναντίον λαμβάνει χώραν. Οἱ Ἑλληνας, οἱ Ἀρμένιοι καὶ οἱ Ἑβραῖοι τῆς Μ. Ἀσίας μόλις ἀριθμοῦσι τρία ἑκατομμύρια, ἐνῶ οἱ Μουσουλμάνοι φαίνεται ὅτι συμπληροῦσι τὰ ὑπόλοιπα πέντε. Εἰς τὸν τελευταῖον τοῦτον ἀριθμὸν συμπεριλαμβάνεται ὁ νομαδικὸς πληθυσμὸς τῶν Τουρκομάνων καὶ Κούρδων, ὅπερ ἐλαττώνει τὸν ἀριθμὸν τῶν μονίμων Τούρκων, ὅστις ἴσως δὲν ὑπερβαίνει τὰ τέσσαρα ἑκατομμύρια.

Νομίζομεν ὅτι ἐκ τῶν 3.000.000 τούτων ἀσφαλῶς πολὺ πλεόν τοῦ ἐνὸς καὶ ἡμίσεως ἀναλογεῖ εἰς τοὺς Ἑλληνας.

1) Δυστυχῶς, τὸ ὑπὸ πᾶσαν ἄλλην ἔποιεν ἄριστον ἔργον τοῦ Cuinet περὶ Μ. Ἀσίας περιπίπτει εἰς ἀνακριβείας καὶ ἐνίοτε εἰς ἀντιφάσεις ἐν ταῖς στατιστικαῖς του, ἐνεργηθείσας προφανῶς ἐπὶ τῇ βάσει ἐσφραγμένων στοιχείων.

4) Κατὰ τοὺς Alaux καὶ Ruaux (2) οἱ ἐν Μ. Ἀσίᾳ Ἑλλη-
νες ἀνέρχονται εἰς 1.700.000.

5) Ὁ Carl Dieterich (3), προκειμένου περὶ τῶν βιλαετίων
Προύσσης καὶ Ἀϊδινίου γράφει :

» . . . Κατὰ μεταγενεστέραν, ἀνκαὶ Ἑλληνικὴν καὶ οὐχὶ
τελείως ἀμερόληπτον, στατιστικὴν (4) ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἑλλη-
νικῶν σχολείων ἀνῆλθεν ἔκτοτε εἰς 700, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν
Ἑλλήνων μαθητῶν εἰς 100.000, ἐξ οὗ ἔπεται ὅτι ὁ ὄλικός
Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς κυμαίνεται περὶ τὸ ἑκατομμύριον,
ἀριθμὸς οὐχὶ καὶ ὑπερβολικὸς ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν ἑξακρι-
βωθέντα πρὸ 25ετίας συμποσούμενον εἰς 650.000, ὅταν μά-
λιστα ἀναλογισθῇ τις τὴν ταχεῖαν αὐξήσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ
καὶ ἐκ τοῦ πλεονασμοῦ γεννήσεων καὶ ἐκ τῆς ἀθρόας ἐποικί-
σεως. Κατὰ τοὺς αὐτοὺς ὑπολογισμοὺς τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον
εἰς ἀμφοτέρω τὰ θέματα—ἔχοντα πληθυσμὸν 3 περίπου ἑκατομ-
μυρίων—θα ἀπετέλει τὸ 1)3 τοῦ ὄλικου πληθυσμοῦ, πάντως
δὲ οὐχὶ πολὺ ὀλιγώτερον.

» Οἱ Ἑλληνες τῶν πυκνῶς ἤδη κατοικουμένων δυτικῶν
παραλίων καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ (τῶν θεμάτων Προύσσης καὶ
Ἀϊδινίου) καὶ οἱ τοῦ Ποντικοῦ Ὀροπεδίου καὶ τῆς μεσαίας
Καππαδοκίας (θέματα Τραπεζοῦντος καὶ Ἀγκύρας), συμπο-
σούμενοι ἐν συνόλῳ εἰς ἐν καὶ 1)3 ἑκατ., δὲν ἀποτελοῦσιν ὁμῶς
ὀλόκληρον τὸ Ἑλληνικὸν στοίχειον τῆς Μ. Ἀσίας. Ἀθροῖοι Ἑλ-
ληνικοὶ πληθυσμοὶ κατοικοῦσι διεσπαρμένοι ἀνὰ τὸ ἐσωτερι-
κὸν καὶ τὰ νότια παράλια, ἰδίως ἐν τοῖς θέμασι Σεβαστείας καὶ
Ἰνίου, ἐνθα κατὰ τὸ 1890 ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν συνεποσοῦτο εἰς
75.000. Ἐν δὲ τῷ θεματι Ἀδάνων ἀριθμοῦνται 50.000 Ἑλ-
λήνων. Σχετικῶς ἀραιὸς εἶναι ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῶν

2) Alaux et Ruaux. Le déclin de l' Hellénisme, σελ. 24.

3) Karl Dieterich—Das Griechentum Kleinasien, σελ. 31.

4) Δὲν γνωρίζομεν τὴν περὶ ἧς πρόκειται στατιστικὴν. Κατὰ τὴν ληφθεῖσαν
ὑπ' ὄψεϊ πρὸς σύνταξιν τοῦ σχολικοῦ χάρτου οἱ μαθηταὶ ἀνέρχονται εἰς 52040.

βιλαετίων Ἀγκύρας (30.000 περίπου) καὶ Κασταμονῆς
(25.000 περίπου)».

Κατὰ τὸν συγγραφέα τοῦτον λοιπὸν ὁ Ἑλληνικὸς πληθυ-
σμός ἀνέρχεται εἰς 1.500.000 περίπου. Εἶναι δὲ χαρακτηρι-
στικὸν ὅτι ὁ Γερμανὸς οὗτος συγγραφεὺς ὁ κρούων διὰ τοὺς
Τούρκους τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου ἐξ Ἑλληνισμοῦ διὰ τε-
τάρτην φορὰν ὀλοκλήρου τῆς Μ. Ἀσίας δὲν εὐρίσκει ὑπερβο-
λικὴν τὴν αὐξήσιν τῶν Ἑλλήνων ἐν τοῖς δύο βιλαετίοις ἀπὸ
600.000 εἰς 1.000.000, τούτέστιν αὐξήσιν πλέον ἢ 60 τοῖς
ἑκατὸν ἐντὸς 25 ἐτῶν.

6) Κατὰ τὴν ἐν σελίδι 56 δημοσιευθεῖσαν στατιστικὴν τοῦ
Μικρασιατικοῦ Συλλόγου «Ἡ Ἀνατολή» ὁ Ἑλληνικὸς πλη-
θυσμὸς τῆς Ἀσίας, ἐκτὸς τοῦ βιλαετίου Ἀδάνων, ὅπερ δὲν
διαλαμβάνεται, ἀνέρχεται εἰς 2.151.418—(5).

Κατὰ τὰς στατιστικὰς τὰς καταρτισθείσας τῷ 1912 καὶ ἐκ-
δοθείσας ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ κ. Σωτηριάδου, οἱ Ἑλληνες τῆς
Μ. Ἀσίας ἀνέρχονται εἰς 1,692.374 ἔναντι Τούρκων 6,907.
662, Ἀρμενίων 526,007, Βουλγάρων 2,050, Ἑβραίων 37,
243, Ἀθιγγάνων 18,539, ξένων ὑπηκόων 84,622. Τὸ βιλαέ-
τιον Ἀδάνων καὶ αἱ νῆσοι δὲν συμπεριελήφθησαν.

Ἐκ παραβολῆς πρὸς ἕτερα ταυτόχρονα στατιστικὰ δεδο-
μένα συνεπερέναμεν ὅτι ἐν πολλοῖς ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἑλλήνων
κατοίκων ἀνεγράφη πενταπλάσιος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀντιστοι-
χῶν οἰκογενειῶν. Ἐπιτραπήτω νὰ φρονῶμεν ὅτι, ἐπὶ τοῦ προ-
κειμένου, ὁ συντελεστὴς πέντε εἶναι λίαν μικρὸς, λαμβανομέ-
νων ὑπ' ὄψεϊ, κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν, πάντων τῶν συγγρα-
φῶν τοῦ πατριαρχικοῦ βίου καὶ τῆς πολυτεκνίας τῶν Ἑλλή-
νων Μικρασιατῶν. Οἱ Βούλγαροι συγγραφεῖς ἐπὶ παραδείγ-
ματι, ἐν ὁμοίᾳ περιπτώσει, διὰ τὰς περὶ Βουλγάρων ἐν Μακε-

(5) Κ. Λαμέρα Ἱατροῦ, Τὸ Μικρασιατικὸν πρόβλημα σελ. 18.

δονία στατιστικὰς τῶν πολλαπλασιαζουσιν ἐπὶ ὀκτῶ τὸν ἀριθμὸν τῶν οἰκογενειῶν.

Ὁ ὅλικός ἀριθμὸς ἀφ' ἐτέρου τῶν σημειουμένων ἐν τῇ Στατιστικῇ μαθητῶν ἀνέρχεται εἰς 165,381. Συνεπῶς εἰς ἑκατὸν Ἕλληνας κατοίκους ἀντιστοιχοῦσι.....μαθηταί. Τὸ ποσοστὸν τοῦτο μάλιστα εἶναι ἱκανῶς κατώτερον τοῦ ἀκριβοῦς, διότι, μέγας ἀριθμὸς Μικρασιατῶν Ἑλλήνων μαθητῶν φοιτᾷ εἰς σχολεῖα τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ κυρίως τῶν Ἀθηνῶν.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ παιδεία ἐν Μ. Ἀσίᾳ εἶναι προηγμένη. Δυσκολευόμεθα ὁμῶς νὰ πιστεύσωμεν ὅτι εἶναι μᾶλλον προηγμένη τῆς ἐν τῷ ἐλευθέρῳ Ἑλληνικῷ κράτει, ἔνθα παρὰ τὰ ἀφθονα κρατικὰ μέσα τὸ ποσοστὸν εἶναι ἔλασσον τῶν 9 ἐπι τοῖς ἑκατόν.

MEGARO SISMANOGIIO

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΤΟΥ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΥ ΠΛΗ-

ΒΙΛΑΕΤΙΑ & ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ	ΣΑΝΤΖΑΚΙΑ	ΤΟΥΡΚΟΙ	ΕΛΛΗΝΕΣ
1. ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΕΩΣ	1. ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΕΩΣ	124.281	74.457
2. ΔΑΡΔΑΝΕΛΛΙΩΝ	1. ΔΑΡΔΑΝΕΛΛΙΩΝ	138.902	32.830
3. ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ	1. ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ	116.949	73.134
4. ΣΜΥΡΝΗΣ(Αιδιν.)	1. ΣΜΥΡΝΗΣ	219.494	449.044
	2. ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	247.778	83.625
	3. ΑΪΔΙΝΙΟΥ	162.554	54.633
	4. ΔΕΝΙΖΛΗ	197.317	7.710
	5. ΜΕΝΤΕΣΕ	113.700	27.798
	* <i>Άθροισμα</i>	940.843	622.810
5. ΠΡΟΥΣΣΗΣ	1. ΠΡΟΥΣΣΗΣ	215.492	82.505
	2. ΜΠΛΕΤΖΙΚ	194.391	26.970
	3. ΑΦΙΟΥΝ-ΚΑΡΑ-Χ	244.698	1.200
	4. ΚΙΟΥΤΑΧΙΑΣ	291.317	16.800
	5. ΜΠΑΛΙΚΕΣΕΡ	246.851	150.946
	* <i>Άθροισμα</i>	1.192.749	278.421
6. ΙΚΟΝΙΟΥ	1. ΙΚΟΝΙΟΥ	294.191	8.589
	2. ΑΤΤΑΛΕΙΑΣ	196.087	10.253
	3. ΒΟΥΡΔΟΥΡ	149.968	2.565
	4. ΣΠΑΡΤΗΣ	174.337	10.096
	5. ΝΙΓΔΗΣ	174.140	55.518
	* <i>Άθροισμα</i>	988.723	87.021
7. ΑΓΚΥΡΑΣ	1. ΑΓΚΥΡΑΣ	265.283	3.154
	2. ΚΙΡΣΕΧΙΡ	116.999	717
	3. ΥΟΣΓΑΤΗΣ	157.331	18.801
	4. ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ	128.787	23.201
	* <i>Άθροισμα</i>	668.400	45.873
8. ΚΑΣΤΑΜΟΝΗΣ	1. ΚΑΣΤΑΜΟΝΗΣ	334.837	10.783
	2. ΜΠΟΛΟΥ	319.224	5.007
	3. ΓΑΓΓΡΑΙ	165.407	1.143
	4. ΣΙΝΩΠΗΣ	119.467	7.986
	* <i>Άθροισμα</i>	938.435	24.919
9. ΣΕΒΑΣΤΕΙΑΣ	1. ΣΕΒΑΣΤΕΙΑΣ	451.214	7.702
	2. ΑΜΑΣΕΙΑΣ	198.000	36.739
	3. ΚΑΡΑΧΙΣΑΡ	38.500	27.761
	4. ΤΟΚΑΤ	151.800	27.174
	* <i>Άθροισμα</i>	839.514	99.376
10. ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ	1. ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ	404.656	154.474
	2. ΤΖΑΝΙΚ	233.454	136.087
	3. ΛΑΖΙΣΤΑΝ	231.885	2.924
	4. ΚΙΟΥΜΟΥΣ-ΧΑΝΕ	87.871	59.748
	* <i>Άθροισμα</i>	957.866	353.233
	ΣΥΝΟΛΟΝ	6.906.662	1.692.374

ΘΥΣΜΟΥ ΚΑΤ' ΕΘΝΟΤΗΤΑΣ ΤΩ, 1912

ΑΡΜΕ-ΝΙΟΙ	ΒΟΥΛ-ΓΑΡΟΙ	ΕΒΡΑΙΟΙ	ΑΘΙΓ-ΓΑΝΟΙ	ΥΠΗΚΟΙ ΕΘΝΩΝ ΚΡΑΤΩΝ	ΣΥΝΟΛΟΝ
35.560		5.695		18.497	258.490
2.336		3.340		81	177.894
48.635		2.500	1.115		242.933
11.395	415	18.130		55.568	754.045
3.960		1.627		935	337.925
634		2.024		114	219.959
430					205.457
				644	142.142
16.419	415	21.781		57.261	1.659.529
50.809		2.701		2.469	353.976
17.822		53			239.236
5.040					250.938
8.800		100			317.017
7.495	1.635			2.030	408.957
89.966	1.635	2.854		4.999	1.570.124
6.900		70	15.000	430	325.180
489		429			207.258
987		45			153.565
600		20		3	185.056
753		41		38	230.490
9.729		605	15.000	471	1.101.549
14.019		478		109	283.043
346					118.062
44.985			2.424	3.371	226.912
39.448				2.845	194.281
98.798		478	2.424	6.325	822.298
1.424				8	346.552
507					324.738
960					167.510
314				2.079	129.846
3.205				2.087	968.646
64.070					522.986
50.600					285.339
18.046					84.307
37.912					216.893
170.635					1.109.525
26.321					585.751
22.585					392.126
					234.809
1.718					149.337
50.624					1.362.023
525.907	2.050	37.253	18.539	89.721	9.272.411

ΣΗΜ. Το Βιλαέτιον *Αδάνων δὲν συμπεριλαμβάνεται ἐν τῇ Στατιστικῇ.

Ἡ ἀπὸ τοῦ 1909 ἀρξαμένη στρατολογία τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ ἐπέφερεν, ὡς ἐκ τῶν χρησιμοποιοηθεῖσων ἀπανθρώπων μεθόδων, ἀθρόαν καὶ τὴν φυγοστρατίαν. Οὔτε οἱ στρατευθέντες οὔτε οἱ φυγόστρατοι περιλαμβάνονται ἐν τῇ προκειμένῃ στατιστικῇ, οὐδὲ οἱ κρυπτοχριστιανοὶ Ἕλληνες.

Ταῦτα πάντα θὰ ἴτο εὐκταῖον ὅπως ἔχη ὑπ' ὄψιν ὁ ἀναγνώστης τῆς τόσῳ λεπτομεροῦς καὶ χρησίμου στατιστικῆς ταύτης.

8) Ἡ «Κοινὴ τῶν Ἀλυτρώτων Ἑλλήνων Ἐπιτροπεία» πρὸς τὴν ὁποίαν ὁμοίως ἀπετάθημεν) ἐχορήγησε τὴν κατωτέρω στατιστικὴν, ἐν τῇ ὁποίᾳ λεπτομερῶς ἀναγράφονται αἱ διαφοροὶ ἐθνότητες καὶ φυλάι.

Ἐν τῇ Στατιστικῇ ταύτῃ καταλέγονται ὡς Ἕλληνες καὶ οἱ Λαζοί⁽⁶⁾, οἱ Ὀφῖται⁽⁷⁾, οἱ Κρωμαῖοι⁽⁸⁾ καὶ οἱ Μισο-

6) Οἱ Λαζοὶ ἀνήκουσιν εἰς τὴν Καυκασίαν φυλὴν. Ὁ Cuinet (τόμ. 1) γράφει: Κατὰ τὴν ἐγγώριον γνώμην οἱ Λαζοὶ φαίνονται ὡς καρπὸς τῆς διασταυρώσεως τοῦ Τουρκικοῦ μετὰ τοῦ Γεωργιανοῦ αἵματος, ἀλλὰ τοῦτο δὲν συμβιβάζεται σχεδὸν πρὸς τὸ γεγονός ὅτι πολλοὶ Λαζοί, ἰδίᾳ ἐκεῖνοι οἵτινες μετώκησαν εἰς τὸ Βιλαέτιον τῆς Ἀγκύρας, ἔχουσι θρησκείαν καὶ γλῶσσαν Ἑλληνικὴν, οὔτε μετὰ τοῦ ἄλλου ἐκείνου γεγονότος ὅτι πολλοὶ σέβονται τὰ Χριστιανικά ἔθιμα, προσεύχονται ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ τιμῶσι τὰ λείψανα τῶν Ἑλλήνων. Ἔτεροι ἀνευρίσκουσιν ἐν τῇ γυναικί Λαζῆ τὴν ἀπόγονον τῶν ἀρχαίων Ἀμαζόνων. (Cuinet σελ. 12, Reclus σελ. 456). Ὅμοίως οἱ Χαμσουληδες, Λαζοὶ Ἀρμενόφωνοι, ἔχουσι ἔθιμα, ἅτινα φαίνονται ὡς ὑπόλοιπα τοῦ Χριστιανισμοῦ. (Cuinet σελ. 121).

7) Παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Ὀφως κατοικοῦσι χιλιάδες τινὲς οἰκογενειῶν κρυπτοχριστιανῶν (Ὁρα Dieterich Deffner. Ἔστιά Δ'. ἔτος σελ. 547. Cuinet σελ. 121). Οἱτοὶ ὁμιλοῦσιν ἀρχαῖόν Ἑλληνικὸν ἰδίωμα.

8) Οἱ Κρωμαῖοι κατοικοῦσι νοτίως τῆς Τραπεζούντος. Τὰ χωρία τῶν ἔχουσιν ὀνόματα Ἑλληνικά, οἱ δὲ κάτοικοι τηροῦσι τὰς ἀναμνήσεις τῆς Ἑλλην. Ἱστορίας. Ὁ Cuinet σελ. 12 λέγει ὅτι πιθανῶς πρόγονοι αὐτῶν ὑπῆρξαν Ἕλληνες ἐκ τῶν Μυρῶν τοῦ Ξενοφῶντος, ἀπολέσαντες τὴν συνοχὴν μετὰ τῆς κυρίας φάλαγγος καὶ ἐγκατασταθέντες ἐν τῇ χώρῳ. Πρὸ ἑβδομήκοντα περίπου ἐτῶν ἤρξαντο ἐπανερχόμενοι ἀθροῖοι εἰς τὸν Χριστιανισμόν.

χαλδηνοί⁽⁹⁾, οἱ Ζεϊμπέκοι⁽¹⁰⁾, οἱ Γαλλογραικοὶ⁽¹¹⁾, οἱ Τάταροι⁽¹²⁾, οἱ Γιουρούκοι⁽¹³⁾, ἀναγράφονται ὡς φυλά Τουρκίζοντα. Οἱ Δερβῖσαι, Ἐρυθῖνοι⁽¹⁴⁾ (Κυζιλ-μπάς), Βόσνιοι⁽¹⁵⁾, Ποιμάκοι, Κιρκάσιοι⁽¹⁶⁾ καὶ Κοῦρδοι, ὡς φυλά διατηροῦντα τὴν φυλετικὴν αὐτῶν συνείδησιν.

9) Ὁ καθηγητὴς κ. Καρολίδης ἐκτιμᾷ τοὺς Ἕλληνας εἰς

9) Ὁ Reclus IX σελ. 340 λέγει: «Ἐν τισὶ κοιλίαις τοῦ Ἐσωτερικοῦ κυρίως ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἀπὸ Τραπεζούντος εἰς Ἀργυρούπολιν (Γουμουσ-Χανὲ) ὑπάρχουσιν ἐνδιάμεσοι πληθυσμοί, οἱ Μεσοχαλδηνοί, τοὺς ὁποίους δὲν θὰ ἠδύνατο τις νὰ κατατάξῃ οὔτε μετὰ τῶν Τούρκων Μουσουλμάνων, οὔτε μετὰ τῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν. Τὴν πρώτην ὁμιλοῦσι τὴν Τουρκικὴν καὶ πορεύονται εἰς τὸ Τέμενος· τὴν ἑσπέραν ὁμιλοῦσι τὴν Ἑλληνιστὶ καὶ εὐοράξουσιν τὰ Χριστιανικά μυστήρια. Εἶναι ἀπόγονοι Ἑλλήνων, ἀλλ' Ἑλλήνων διασταυρωθέντων μετὰ Λαζῶν καὶ ἐξισλαμισθέντων, κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα. Πιθανῶς εἶναι ἀπόγονοι τῶν Μακρῶν ἐκεῖνων περὶ ὧν ὁμιλεῖ ὁ Ἡρόδοτος (ὄρα καὶ Hamilt Researches in Asia Minor; Eli Smith; Plandin; Palgravete).

10) Ὁ Cuinet νομίζει τοὺτους ἀπογόνους τῶν ἀρχαίων Θρακῶν, τῶν ὁποίων διετήρησαν τὰς ἑξεις καὶ τὴν πρὸς μισθοφορικὴν θητείαν ἔφεσιν. Ἐν τούτοις ὁ κ. Καρολίδης (Ἀκρόπολις 19 Δεκεμβρίου 1918) θεωρεῖ τοὺτους ὡς ἕνα ἐκ τῶν Τουρκομάνων εἰσβολέων.

11) Οἱ Γαλάται μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσίν των ἐκ τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ἑλλάδος διηθύνθησαν εἰς τὴν Θράκην. Ὁ Νικομήδης, Βασιλεὺς τῆς Βιθυνίας, ἐκάλεσε τοὺτους εἰς βοήθειάν του ἐναντίον τοῦ Κράτους τῆς Περγᾶμου, συμμαχοῦντος τοῖς Ῥωμαίοις. Οἱ Γαλάται οὗτοι τελειωτικῶς ἐγκατέστησαν περὶ τὴν Ἀγκυραν καὶ προσέδωκαν ἴδιον τύπον εἰς τὰς ἐκεῖ κατοικοῦσας φυλάς, ὡς μετ' ὑπεριφρανείας παρατηρεῖ ὁ Charles Texier (Asie Mineure 1882 σελ. 453).

12) Οἱ Τάταροι εἶναι Τουρκερικὸν φῶλον μεταναστεύσαν ἐκ Κριμαίας.

13) Οἱ Γιουρούκοι, ὡς τὸ ὄνομα αὐτῶν Τουρκιστὶ δηλοῖ, εἶναι νομάδες. Δὲν συμπάθουσι τοὺς Τούρκους ἀπὸ τῶν ὁποίων διαφέρουσιν (Reclus IX σελ. 538), ἀξιοσημειώτως. Οἱ Τούρκοι μισοῦσι βαθέως τοὺς Ταχτασιῆδες Γιουρούκους. Γενικῶς ὅπου οἱ Γιουρούκοι ἐγκαθίστανται προουδεύουσι ταχύτερον τῶν Τούρκων. Τὰ ἐν Καρίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ χωρία τῶν εἶναι γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα Γιονάκοι (Ἑλληνοχωριά).

14) Ὁ Cuinet (Τόμ. I σελ. 253) ἀναφέρει τὴν παράδοσιν ὅτι οἱ Ἐρυθῖνοι κατάγονται ἐξ ἀρχαίων Χριστιανῶν ὁργανωθέντων βραδύτερον εἰς μυστικὴν ἑταιρείαν. Νομίζεται γενικῶς ὅτι ἦλθον ἐκ Περσίας. Ὁ Reclus (σελ. 619) γράφει ὅτι οἱ Ἐρυθῖνοι ἢ Ἐρυθροκέφαλοι (Κυζιλ-μπάς) λογίζονται ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων μετὰ τῶν Χριστιανικῶν αἰρέσεων. Ὀντες Σχίται, μισοῦνται ἀμοιβαίως μετὰ τῶν Τούρκων.

15) Οἱ Βόσνιοι καὶ οἱ Ποιμάκοι εἶναι Σλαβικῆς καταγωγῆς ἐξισλαμισθέντες. Δι' αὐτοὺς τὸν συνδετικὸν κρίκον μετὰ τῆς Τουρκικῆς πλειονοψηφίας ἀποτελεῖ μόνον τὸ θρησκευτικὸν αἰσθημα. Ὡς ἐκ τούτου οἱ Βόσνιοι, καίπερ μὴ φρονοῦντες φίλα πρὸς τοὺς Τούρκους, λίαν εὐχαρίστως ἤρξαντο μεταναστεύοντες ἐκ Βοσνίας ἅμα τῇ καταλύσει ἐπ' αὐτῆς τῆς Τουρκικῆς κυριαρχίας.

16) Οἱ Κιρκάσιοι ἀνήκουσιν εἰς τοὺς Καυκασίους λαοὺς, ὄντες πιθανῶς συγγενεὶς πρὸς τοὺς Λαζοὺς.

δύο ἕως δύο καὶ ἡμισυ ἑκατομμύρια, τοὺς δὲ Τούρκους περίπου εἰς πέντε ἑκατομμύρια (17).

Ἡ ἀνάγνωσις πάσης μελέτης περὶ τῆς Μ. Ἀσίας παρουσιάζει τὸν Ἑλληνισμὸν ἐγκατεστημένον εἰς συμπαγεῖς μάζας ἐν τῇ Δυτικῇ Μ. Ἀσίᾳ καὶ τῷ Πόντῳ, ἔχοντα δὲ ἰσχυρὸν ἀπεσπασμένον ἴμμημα εἰς τὴν περιοχὴν Καισαρείας-Νίγδης, καὶ κατοικοῦντα ἐν διασπορᾷ τὰς ἄλλας Μικρασιατικὰς ἐπαρχίας. Ἡ τάξις αὐτῆ τῶν πραγμάτων, ἐπιβαλλομένη ἐφ' ὅσον διήρκει ὁ Τουρκικὸς ζυγός, δὲν δύναται νὰ συνεχισθῇ ἐν τῷ μέλλοντι ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ἀπελευθερώσεως τῆς Δυτικῆς Μ. Ἀσίας. Εἰς ταύτην τότε κατὰ μέγα μέρος θὰ συρρεύσωσι καὶ οἱ ἀλλαχοῦ Μικρασιάται Ἕλληνες, προσαρμοζόμενοι πρὸς τὴν νέαν λύσιν τὴν μέλλουσαν νὰ ἔχη χαρακτῆρα μονιμότητος.

Τοῦτο βεβαίως θὰ βαρύνῃ πολὺ ἐπὶ τοῦ διακανονισμοῦ τῶν ὁρίων τῆς Ἑλληνικῆς Μικρασίας.

Ὅπωςδήποτε νῦν, ὅτε πανταχόθεν ἐξαγγέλλεται ἡ κατάλυσις τῆς Ἀπολυταρχίας καὶ ἡ ἀπελευθέρωσις τῶν λαῶν, δύναται πᾶς τις νὰ βεβαιωθῇ ὅτι ὁ Μικρασιάτης Ἕλλην παρουσιάζεται εἰς τὸ παγκόσμιον Κριτήριον ἔχων πάντα τὰ δικαιώματα λαοῦ γνωρίζοντος καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς ἀποστολῆς του καὶ τὰ μέσα ὅπως ἐκπληρώσῃ αὐτήν. Ἡ σημερινὴ ζωικότης του καὶ ἀρετὴ προσθέτουσιν εἰς τὴν μακρὰν του Ἱστορίαν Κεφάλαιον Νέον, ἀξίας ἀποδεδειγμένης καὶ θετικῆς.

(17) Ἐκ τῆς ἡμερηίδος «Ἀκρόπολις» 12 Δεκεμβρίου 1918 καὶ ἐξ ἐπιστολῆς ἀποσταλείσης ἡμῖν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Συνιστῶμεν, μεταξὺ ἄλλων, τὰ κάτωθι ἀποσπάσματα συγγραφέων εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ ἀσχοληθῶσιν εἰδικώτερον ἐπὶ τοῦ Μικρασιατικοῦ ζητήματος:

RECLUS «Géographie Universelle» Τόμ. ΙΧ. Σελ.	547.	Περὶ αὐξήσεως Ἑλλήνων ἱππικῶν.
»	463-546	Περὶ Εὐρωπαϊκῆς χαρακτῆρος Μ. Ἀσίας.
»	552	Περὶ καταγωγῆς διφόρων φυλῶν.
»	447-547	Χαρακτῆρισμὸς Τούρκων-Ἑλλήνων.
»	547	Περὶ καταγωγῆς Ἑλλήνων Μ. Ἀσίας.
»	550-551	Περὶ καλλιτεχν. ἐνστάξεως Ἑλλήνων Μικρᾶς Ἀσίας.
»	449	Περὶ πατριωτισμοῦ Ἑλλήνων Μ. Ἀσίας.
»	549	Περὶ προόδου Ἑλλήνων ἐν Μ. Ἀσίᾳ.
»	597	Περὶ Ἑλλήνων Κυθωνιδῶν.
»	550	Περὶ φιλομούσων καὶ φιλοθερησῶν Ἑλλήνων.
»	350	Περὶ Πόντου.
CUINET «La Turquie d'Asie»	III	360 Περὶ Ἰσραηλιτῶν κατ' ἀντιδιαστολῆν πρὸς τοὺς Ἕλληνας.
»	»	357 Περὶ Ἀρμενίων.
»	»	354 Περὶ καταγωγῆς Ἑλλήνων.
»	»	356 Περὶ Ἑλλήνων Ἐσσητικῶν.
»	»	354-355 Περὶ ὑπεροχῆς Ἑλλ. Βίλαετ. Σμύρνης.
»	»	386 Περὶ εὐπορίας Ἑλλήνων.
»	»	Περὶ Πόντου.

PERROT «Exploration Archéol. de la Galatie et de la Bithynie»	384-403	Περὶ δραστηριότητος Ἑλλήνων.
»	113	Περὶ τῶν ἐν Μικρῇ Ἀσίᾳ Ἑπειρωτῶν.
»	502	Περὶ διανοητικῆς καταστάσεως Ἑλλήνων.
»	90	Περὶ τοῦ ἀνησυχου τοῦ Ἑλληνικοῦ χαρακτήρος.
»	165	Περὶ ἀποστροφῆς Ἑλλήνων κατὰ Τούρκων.
BENDORF «Reisen im südwestlichen Kleinasien»	44	Περὶ καταγωγῆς Ἑλλήν. Μ. Ἀσίας.
»	137	Περὶ σχηματισμοῦ Ἑλλ. ἀποικιῶν.
» «Reisen im südwestlichen Τόμ. II Σελ. Kleinasien»	63	Περὶ Λυκίας, Καλαμακίου, Λιβησίου.
»	6-197, 44	Περὶ Μάκρης.
»	136.	
PHILIPSON «Reisen und Forschungen im Westlichen Kleinasien»	II Σελ. 167	Περὶ ἐντιμότητος Ἑλλήνων.
»		Περὶ ἀφιλοξενίας Τούρκων.
»		Περὶ ἐλληνοκότητος παραλίων.
»	No 167	Περὶ φιλοξενίας καὶ βαθμοῦ πολιτισμοῦ.
»	Σελ. 16	
»	No 183	Περὶ τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ ἀποικιῶν Σύμης.
»	Σελ. 69	
»	133	Περὶ Ἑλλ. καταγ. Τούρκων.
»	50, 64.	Περὶ παρὰ λίων Ἑλλήν. ἐπαρχῶν Φωκέων.
»	133, 32.	
»	172, 43.	Περὶ κατοίκων Τσεσμέ.
»	167, 192.	Περὶ κατοίκων πεδιάδος Περγάμου.
»	33.	» Ἀδραμυτίου.

RAMSEY «Cities and Bishopries of Phrygia»	Σελ. 22	Περὶ ἐμπειρίας Ἑλ. εἰς τὰς τέχνας.
»	49	Περὶ διαπλάσεως Ἑλλήνων καὶ Ἑλληνίδων.
»	22	Περὶ κλίσεως Ἑλλήνων εἰς τὸ ἐμπόριον.
»	86	Περὶ κερδοσκοπικοῦ καὶ προορατικοῦ πνεύματος Ἑλλήνων.
»	31	Περὶ καταλήψεως θέσεων ὑπὸ Ἑλλήνων εἰς σιδηρ. Ἐταιρίας.
»	133	Περὶ ἐξαπλώσεως ἑλλήν. ἐπιρροῆς εἰς Μ. Ἀσίαν.
KRUMBACHER «Griechische Reise»	288	Περὶ καταρρεύσεως Τουρκ. Κράτους.
»	275	Περὶ φιλομούσων Ἑλλήνων.
»	253	Περὶ ἐξαπλώσεως Ἑλλήν. γλώσσης.
DECHAMPS «Sur les routes d'Asie»	321	Περὶ Μυλάσων.
»	132, 152, 233	Περὶ ἐπιχειρηματικότητος Ἑλλήν. καὶ πολιτισμοῦ.
»	251, 257, 258	
»	289, 292, 322	Περὶ κατοίκων τῶν Μυλάσων.
»	328	
»	159	Περὶ ἰδρύσεως Ἑλ. σχολείων.
DIDOT «Notes d'un Voyageur»	377	Περὶ μεταναστεύσεως τῶν Ἑλλήν.
»	58	Περὶ καταγωγῆς Ἑλλήν. Μ. Ἀσίας.
CIDST «Von Pergamos 1899»	37	Περὶ διεισδύσεως ἑλλήν. φυλῆς ἐνθα ὑπάρχοῦσι συγκοινωνία.
DIETERICH «Das Griechentum Kleinasien»	Σελ.	Περὶ φιλομούσων καὶ φιλοθηρήσκων Ἑλλήνων.

- FITZNER «Anatolien» » 17 Περί καταγωγῆς Ἑλλήνων.
- » » » 17 Περί ὑπεροχῆς Ἑλλήνων.
- » » » 18 Περί τῆς ἐπιδράσεως τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ ἐμπόριον
- » » » 17 Περί διδασκαλίας Ἑλλην. γλώσσης.
- » » » 17 Περί τῆς καθ' ἑκάστην ἐμπορικῆς ἐπεκτάσεως τῶν Ἑλλήνων.
- CURTIUS «Ἑλλην. Ἱστορία-Μετάφρασις Λάμπρου» Τόμ. I » 132 Περί Εὐρωπαϊκοῦ χαρακτῆρος Μ. Ἀσίας.
- RATH «Durch Italien» und Griechenland ueberden Heil Lende Τόμ. II » 319 Περί νοχελῆος Τούρζων.
- » » » 260-262 Περί ἐξελληνισμοῦ Μ. Ἀσίας.
- KONTOGIANNH «Οἱ Ἕλληνες κατὰ τὸν Ρωσο-Τουρκικὸν πόλεμον ἐπὶ Αἰκατερίνης Β'» Περί μεταναστεύσεως τῶν Ἑλλήνων
- A. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ «Φωχαϊκά» » 1 Περί ἐθνικοῦ αἰσθήματος Μ. Ἀσίας.
- I. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ἐν «Ἀλύτρωτι» » 24 Περί Κεμερλίου.
- Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ » 29 Περί μονογραφίας
- ΜΑΝΩΛΑΚΑ—ἐκ Ξενοφῶντος » 1-167 Περί φιλοθρήσκων Μικρασιατῶν.
- Περιοδικὸν Σύγγραμμα Ἑλληνικοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου Κωνσταντινέως. Τόμ. Η' » 282 Περί πατριωτισμοῦ Μικρασιατῶν.
- «Ἀλύτρωτος» » 32-39 » 23 Ἡ καταστροφείσα Ἑλληνικὴ Πέργαμος.
- » » » 3-141 Περί Καστελλορρίζου καὶ ἀποικίων Καστελλορρίζου.
- » » » 4-165 Περί Λιβησίου (Ἑλλην. ἀποικίας).
- » » » 3-141 Περί συνοικισμοῦ Περδικίας ἐρήμου.
- » » » 4-101-202 Περί Μυλάσσων.
- » » » 5-262 Ἀδραμντίου.

- ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ Σελ. 2, 432, 431 Περί φιλοθρήσκων Μικρασιατῶν
- » » 6, 287. » διαφορῶν ἰδρυμάτων.
- » » 2, 318, 2, 480. » φιλοθρήσκων Μικρασιατῶν.
- Ἐγγραφοὶ Συλλόγου «Ἀνατολή» ἀριθ. ἐγγρ. 54, 22. » φιλομαθείας Μικρασιατῶν.
- Μικρασιατικὸς Σύλλογος Ἀθηνῶν. » φιλομαθείας Μικρασιατῶν.
- ἀριθ. ἐγγρ. 1289, 11, 746, 2286, 11, 803, 830, κτλ.

SISMANOGILIO

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ	Σελ.	3
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ. — ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΙΝΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ	>	4—20
ΚΕΦ. I. Μικρὰ Ἀσία, Αἰγαῖον, Ἑλλάς	>	
ΚΕΦ. II. Ὀρεογραφία καὶ Ὑδρογραφία	>	
ΚΕΦ. III. Διοικητικὴ Διαίρεσις	>	
ΚΕΦ. IV. Ἐπιρράνεια καὶ πλῆθυσμός	>	
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.—ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ	>	21—40
ΚΕΦ. I. Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις κατὰ τὴν π.Χ. ἐποχὴν	>	
ΚΕΦ. II. Ὁ π.Χ. Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ἐν Μ. Ἀσίᾳ	>	
ΚΕΦ. III. Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις ἀπὸ τῆς ἐμφάνισεως τοῦ Χριστοῦ μέχρι σήμερον	>	
ΚΕΦ. IV. Ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ κατὰ τοὺς χριστιανικοὺς χρόνους	>	
ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.—Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ Η ΜΟΡΦΩΣΙΣ ΑΥΤΟΥ	>	41—57
ΚΕΦ. I. Ἐπίδοσις τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰ ἔργα τῆς εἰρήνης, πολλαπλασιασμός, εἰσ- δυσις, ἐκπαίδευσις, χαρακτὴρ καὶ πολιτισμὸς αὐτῶν	>	
ΚΕΦ. II. Ἐκπαίδευσις καὶ θρησκεία	>	
ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.—ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΦΥ- ΛΑΣ—ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑΙ	>	—77
ΚΕΦ. I. Ποῖαι φυλαὶ κατοικοῦσι τὴν Μικρὰν Ἀσίαν	>	
ΚΕΦ. II. Πόσοι οἱ Ἕλληνες, πόσοι οἱ τῶν ἄλλων φυλῶν. Διάφοροι στατιστικάι	>	
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	>	

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ

Ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου ἀντὶ «Société»	γράφε «Société».
Σελ. 19 στίχ. 12 >	Ἀρμενίαι > Ἀρμενίαι
> 31 > 1 >	πιθανώτα > πιθανώτατα
> 39 ὑποσημ. >	ilistr. > illustr.
> 76 στίχ. 26 >	Ἰνίου > Ἰκονίου
> 77 > 22 >	συνεπερέναμεν > συνεπεράναμεν

